

# รูปแบบพิธีกรรมการแต่งงานจากอดีตสู่ธุรกิจ Wedding

## Wedding From Marriage Rituals in the Past to Wedding Business

ชนิษฐา จิตชินะกุล<sup>1</sup>

จุฬาวดี พูลเจริญ<sup>2</sup>

### บทคัดย่อ

รูปแบบพิธีกรรมในประเพณีแต่งงานของไทยได้เปลี่ยนไปตามสภาพสังคมจากเดิมที่เคยจัดพิธีกรรมหลายวันได้ลดลงเหลือจัดเพียงวันเดียว โดยมีรูปแบบของพิธีแต่งงานในอดีตนั้นจะมี 6 รูปแบบ ได้แก่ แบบที่ 1 ช่วงเช้าเจ้าบ่าวพร้อมขบวนขันหมากจะไปประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ที่บ้านเจ้าสาว จากนั้นทำพิธีรดน้ำ และส่งตัวคู่บ่าวสาว แบบที่ 2 ช่วงเช้าเจ้าบ่าวพร้อมขบวนขันหมากมาบ้านเจ้าสาวเพื่อประกอบพิธีสงฆ์ เช่นไหว้บรรพบุรุษและ ส่งตัวคู่บ่าวสาว แบบที่ 3 ช่วงเช้าทำพิธีทางสงฆ์ เมื่อเสร็จพิธีเจ้าบ่าวจึงจะยกขบวนขันหมากมายังบ้านเจ้าสาว ทำพิธีรดน้ำ ส่งตัวคู่บ่าวสาว แบบที่ 4 ช่วงเช้าเจ้าบ้ายกขบวนขันหมากมายังบ้านเจ้าสาว ทำบุญตักบาตรและจดทะเบียนสมรส ช่วงบ่ายรดน้ำ ส่งตัวคู่บ่าวสาว แบบที่ 5 ช่วงเช้าคู่บ่าวสาวทำพิธีทางสงฆ์อาจถวายสังฆทานหรือตักบาตรที่บ้านหรือที่วัด จากนั้นพิธีรดน้ำและจดทะเบียนสมรส ส่งตัวคู่บ่าวสาว และแบบที่ 6 ช่วงเช้าคู่บ่าวสาวตักบาตรที่บ้านหรือที่วัด จากนั้นทำพิธีรดน้ำ จดทะเบียนสมรส ทั้งนี้รูปแบบพิธีกรรมแต่งงานในอดีตเป็นการจัดพิธีแบบย้อนเพื่อต้องการประหยัดเวลาและทุนทรัพย์

แต่ช่วงปีพุทธศักราช 2500 รูปแบบของพิธีแต่งงานของไทยเปลี่ยนไปตามสภาพสังคม มีการแต่งงานเกิดขึ้น การจัดงานเน้นความทันสมัยและหรูหรากว่าเดิม และในปีพุทธศักราช 2537 ได้เกิดธุรกิจรับจัดงานแต่งงานขึ้น ซึ่งผู้ประกอบการจะเป็นผู้ดำเนินงานให้ทั้งหมด ลดความยุ่งยากในการจัดเตรียมงานให้แก่คู่สมรส และทำให้คู่สมรสสามารถกำหนดรูปแบบของพิธีแต่งงานได้ตามความเหมาะสมของตนเอง จนทำให้รูปแบบของพิธีแต่งงานมีความหลากหลายมากขึ้น อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการทางธุรกิจที่รับจัดงานแต่งงานโดยส่วนใหญ่ยังคงดำเนินการด้านพิธีกรรมการแต่งงานของไทยดังเช่นอดีตอย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นการช่วยอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่คู่สังคมไทยต่อไป

### คำสำคัญ: รูปแบบพิธีแต่งงาน

<sup>1</sup> รองศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และประยุกต์ศิลป์ สาขาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย  
e-mail : khanita2309@hotmail.com

<sup>2</sup> อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์และประยุกต์ศิลป์ สาขาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย  
e-mail : Jula\_w@yahoo.com

# Wedding From Marriage Rituals in the Past to Wedding Business

Khanita Jitchinakul  
Julavadee Poonchareon

## Abstract

Rituals of traditional Thai wedding ceremony have been changed along with the condition of the society. Duration of wedding ceremony has been changed from several days in the past to only one day nowadays. In the past, there were six patterns of marriage rituals as follows; pattern 1: the groom brings his wedding procession to the bride's house in the morning to perform the ceremony. Then, there are the holy water pouring ceremony, and the giving away of the bride. Pattern 2: The groom brings his wedding procession to the bride's house in the morning to perform Buddhist ceremony, to pay respect to ancestors, and to give away the bride. Pattern 3: In the morning, Buddhist ceremony is performed. Then the groom brings his wedding procession to the bride's house to perform the holy water pouring ceremony and to give away the bride. Pattern 4: The groom brings his wedding procession to the bride's house in the morning to make merits by giving alms to the monks and then register the marriage certificate. After that in the afternoon, there are the holy water pouring ceremony and the giving away of the bride. Pattern 5: The bride and the groom perform Buddhist ceremony by either giving alms or offering dedicated to monks whether at home or temple. Then, there are the holy water pouring ceremony, marriage certificate registration, and the giving away of the bride. Pattern 6: In the morning, the bride and the groom give alms to the monk whether at home or temple. Then, there are the holy water pouring ceremony and the registration of the marriage certificate. However, the wedding ceremony in the past was quite short because the bride and the groom wanted to save their time and money.

Since 1957, rituals of traditional Thai wedding ceremony have been changed along with the condition of the society. The changes include wedding invitation cards and more luxurious and modern ceremony. In 1994, wedding planning business has been emerged. The planner will plan and organize the whole ceremony. This can help

the bride and the groom decrease difficulties in conducting their wedding ceremony. Also, the bride and the groom can set the suitable pattern of their wedding ceremony. Therefore, there are variety of wedding ceremony. However, most wedding planners still strictly keep following the original wedding ceremony patterns. This conserves Thai culture to continually stay with Thai society.

**Keyword:** wedding ceremony patterns

## บทนำ

วิถีชีวิตของคนไทยดั้งเดิมตั้งแต่เกิดจนตายมักเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีไทยมากมายและประเพณีที่มักจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับเราไม่ว่าจะในฐานะเจ้าภาพหรือผู้ร่วมงาน คือ ประเพณีแต่งงาน คำว่าแต่งงาน เป็นคำที่ใช้พูด แต่ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 479) กล่าวถึงความหมายของคำว่า แต่งงาน ว่า “ทำพิธีให้ชายหญิงอยู่กินกันเป็นผัวเมียตามประเพณี” โดยประเพณีแต่งงานของไทยจะเริ่มตั้งแต่การทาบทาม การสู่ขอ การหมั้นและการแต่งงาน โดยพ่อแม่ของฝ่ายชายจะต้องส่งผู้ใหญ่ไปทาบทามพ่อแม่ของฝ่ายหญิง หากพ่อแม่ของฝ่ายหญิงไม่ขัดข้องก็จะมีการสู่ขอฝ่ายหญิงอย่างเป็นทางการ และหากฝ่ายหญิงยินยอมที่จะแต่งงานด้วยก็จะตกลงเรื่องค่าสินสอดทองหมั้น ซึ่งถ้าฝ่ายชายยอมรับข้อเสนอของฝ่ายหญิงก็จะจัดพิธีแต่งงานต่อไป

ประเพณีแต่งงานของไทยแต่เดิมจะจัดงานมากกว่า 1 วัน และใช้เวลาในการจัดเตรียมงานอยู่นานนับเดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจ้าภาพว่าต้องการจัดงานอย่างไรให้เหมาะสมกับฐานะ ซึ่งวันแรกเรียกว่า วันสุกดิบ วันที่สองจึงจะมีการแห่ขบวนขันหมาก หรือเป็นวันที่เจ้าบ่าวจะไปจัดพิธีกรรมที่บ้านเจ้าสาว พอเสร็จพิธีก็จะจัดงานเลี้ยงฉลอง พอตกกลางคืนจึงส่งตัวคู่บ่าวสาวตามฤกษ์ พอรุ่งเช้าให้คู่บ่าวสาวตักบาตรและตอนเย็นอาจมีงานเลี้ยงฉลองอีกครั้ง แล้วจึงเก็บสถานที่และข้าวของที่เยี่ยมมา

แต่เมื่อสังคมไทยได้เปลี่ยนเข้าสู่สังคมสมัยใหม่ ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเข้ามาแทนที่เศรษฐกิจแบบพึ่งพา ทำให้สังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้านซึ่งก็รวมถึงพิธีกรรมในประเพณีแต่งงานของไทยด้วย โดยเน้นความสะดวกสบาย ความทันสมัย และความหรูหราของงาน มากกว่าการสร้างเชื่อมั่นในการใช้ชีวิตของคู่ และเมื่อเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหลักที่นำมาสู่การเปลี่ยนแปลง จึงมีผลทำให้ประเพณีแต่งงานของไทยแบบโบราณต้องเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคม จนเมื่อสังคมไทยมีธุรกิจรับจัดงานแต่งงานเกิดขึ้นและได้รับความนิยมผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาว่าธุรกิจรับจัดงานแต่งงานได้ส่งผลต่อรูปแบบพิธีกรรมในประเพณีแต่งงานของไทยที่มีมาแต่อดีตมากน้อยเพียงใด

## รูปแบบพิธีแต่งงานของไทยในอดีต

การแต่งงานเป็นประเพณีที่สำคัญอย่างหนึ่งในวิถีชีวิตของคนไทยเพราะเป็นการแสดงให้เห็นว่าหญิงชายได้มาอยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยาอย่างถูกต้องและนับเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตครอบครัว นอกจากนี้คนไทยยังเชื่อว่าหากปฏิบัติถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณีจะนำมาซึ่งความสุขความเจริญแก่ชีวิต

เดิมพิธีแต่งงานของไทยแบบโบราณนั้นเจ้าภาพหรือคู่สมรสจะต้องเตรียมงานหลายเดือน ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วมักจะจัดงานมากกว่า 1 วัน และทุกขั้นตอนของพิธีกรรมจะเน้นความเป็นสิริมงคลของคู่สมรส มีการหาฤกษ์ยามวันที่เป็นมงคล ประเพณีแต่งงานของไทยจะนิยมแต่งเดือนคู่ ยกเว้นเดือน 8 ที่เป็นเดือนแห่งการเข้าพรรษาและเดือน 12 ที่เป็นฤดูของสุนัขติดสัด ทั้งนี้พิธีแต่งงานของไทยแบบโบราณนั้นจะเริ่มต้นด้วยวันสุกดิบและวันจัดพิธีแต่งงาน โดยที่ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันแล้ว ฝ่ายชายจะส่ง

ของหมั้นมาเพื่อยืนยันว่าจะแต่งงานด้วย หลังจากหมั้นแล้วจะกำหนดวันแต่ง โดยฝ่ายชายจะต้องสร้างเรือนหอในพื้นที่ของฝ่ายหญิงให้แล้วเสร็จก่อนวันพิธี

ครั้งเรือนหอเสร็จจะทำพิธีขึ้นเรือนใหม่ นิมนต์พระมาสวดมนต์เย็น ซึ่งจะเรียกว่า วันสุกดิบ พระสงฆ์ที่มาสวดมนต์ที่เรือนหอจะเป็นผู้มอบมงคลแฝดและชดน้ำพระพุทธรูปให้แก่คู่บ่าวสาวและเพื่อน ๆ ของคู่บ่าวสาว สร้างความสนุกสนานกันทั้งสองฝ่าย จากนั้นเจ้าบ่าวจะต้องนอนเฝ้าหอ พอรุ่งเช้า คู่บ่าวสาวตักบาตรด้วยกัน ฝ่ายเจ้าบ่าวจัดเตรียมขบวนขันหมากเพื่อเคลื่อนไปยังบ้านเจ้าสาว ซึ่งขันหมากนี้ประกอบด้วยขันหมากเอกและขันหมากโท ในอดีตจะกำหนดผู้ที่ทำหน้าที่ยกขันหมากเอกว่า ควรเป็นผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว ห้ามใช้หญิงหม้าย จากนั้นฝ่ายเจ้าสาวจะกั้นประตูขันหมากและเมื่อเจ้าบ่าวผ่านประตูขันหมากมาได้จะกระทำพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษ ช่วงบ่ายจะกระทำพิธีรดน้ำพระพุทธรูปด้วยสังข์ และให้พรโดยญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย ครั้นได้ฤกษ์ปูที่นอนญาติฝ่ายเจ้าสาวจะต้องจัดเตรียมเครื่องนอนและอุปกรณ์มาวางไว้ที่ข้างที่นอนตามความเชื่อที่ว่า ให้อยู่เย็นเป็นสุข ดังอุทกธาราดังฟัก ให้มีน้ำใจรักกันหนักหน่วงดุจศิลาและเจริญงอกงามเหมือนถั่วงา จากนั้นผู้ใหญ่จะลงนอนเป็นพิธี ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวมอบของชำร่วยให้แก่ผู้ปูที่นอน แต่เจ้าบ่าวยังคงต้องนอนเฝ้าหอจนกว่าจะได้ฤกษ์เรียงหมอนจึงจะส่งตัวเจ้าสาว ซึ่งในระหว่างที่เจ้าบาวนอนเฝ้าหอ นั้นจะมีโหรช้บกล่อมหรือมีผู้รู้มาสวดมาลัยสูตรในทำนองต่าง ๆ เพื่อเป็นการสั่งสอนเจ้าบ่าวให้ประพฤติดี มีกิริยามารยาททั้งดงาม

ในอดีตพิธีแต่งงานของไทยยังมีข้อกำหนดเรื่องอาหาร ขนม และความเชื่อต่าง ๆ ที่เป็นแนวปฏิบัติให้คนในสังคมได้สืบทอดต่อกันมาเพื่อความเป็นสิริมงคลของชีวิตคู่และเพื่อให้ชีวิตคู่อยู่ด้วยกันอย่างยืนยาว

จะเห็นได้ว่าพิธีแต่งงานแบบไทยโบราณนั้นจะต้องใช้เวลาในการจัดเตรียมงานเพื่อประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ตามขนบธรรมเนียมอย่างเคร่งครัด เพราะเชื่อว่าจะนำมาซึ่งเป็นความสิริมงคลและความมั่นคงทางจิตใจแก่คู่บ่าวสาว แต่สภาพสังคมไทยปัจจุบันได้เปลี่ยนเข้าสู่สังคมสมัยใหม่มีความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษา ระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรม มีระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยจนส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในทุกด้าน ซึ่งก็รวมถึงพิธีกรรม ประเพณีไทยที่มีแนวคิดรูปแบบแตกต่างไปจากอดีต

จากเดิมที่ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ เคยให้ความสำคัญต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม ความมั่นคงทางด้านจิตใจ ตลอดจนความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ได้กลายมาเป็นเพียงเครื่องมือให้คนในสังคมได้พบปะสังสรรค์กันโดยเน้นที่ความสนุกสนานเป็นประการสำคัญ

ปัจจุบันพิธีแต่งงานในสังคมไทยนิยมจัดงานให้เสร็จภายในวันเดียว ด้วยเห็นว่าถึงอย่างไรพิธีกรรมการแต่งงานก็ยังคงมีความสำคัญต่อชีวิตของคนไทยเพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างครอบครัวและเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่คู่บ่าวสาวที่ต้องอยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันไปตลอดชีวิต จึงทำให้คู่บ่าวสาวบางคนยังคงจัดพิธีกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอนประเพณีไทยแต่จะทำแบบย่อ เพราะปัจจุบันเรื่องเศรษฐกิจ

เป็นปัจจัยสำคัญของการจัดงานอย่างไรก็ตามประเพณีแต่งงานที่จัดงานวันเดียว แต่ยังคงมีรูปแบบเหมือนกับการจัดงานแบบ 2 วันโดยตัดแปลงวันสุกดิบและรวบรัดขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อเป็นการประหยัดทั้งเวลาและทุนทรัพย์นั้นมี 6 รูปแบบ ดังนี้

**แบบที่ 1** วันแต่งงาน ช่วงเช้า เจ้าบ่าวและเพื่อนพร้อมขบวนขันหมากจะไปถึงบ้านเจ้าสาว เมื่อไปถึงบ้านฝ่ายเจ้าสาวจะกั้นด่านเป็น 4 ประตู ได้แก่ ประตูเงิน ประตูทอง อย่างละ 2 ประตู และจะมีผู้กล่าวนำซักถามตามประเพณีจึงจะให้เจ้าบ่าวและขบวนขันหมากผ่านไปได้ สุดท้ายก่อนจะขึ้นบันไดบ้านจะมีเด็กหญิง 2 คนที่ฝ่ายเจ้าสาวจัดไว้มาพรมน้ำที่เท้าเจ้าบ่าว ซึ่งเจ้าบ่าวจะต้องจ่ายค่าตอบแทนให้ทุกคนถือเป็นอันเสร็จพิธีขบวนแห่ขันหมาก เมื่อเข้าไปในบ้านฝ่ายเจ้าสาว จะมีญาติผู้ใหญ่รับขันหมากตามประเพณีและจ่ายให้แก่ผู้ถือขันหมากเอกและโท แต่จะเน้นขันหมากเอกมากกว่าขันหมากโท (พวงผกา ประเสริฐศิลป์, 2543: 1)

ขันหมากที่ฝ่ายเจ้าบ่าวจัดเตรียมไปมักจะประกอบด้วยขันสินสอดทองหมั้น พานแหวน เตียบบรรจุนม ผลไม้ ต้นกล้วยและต้นอ้อย ตลอดจนสิ่งของอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรซึ่งจะจัดเป็นจำนวนคู่และภายในขันหมากนอกจะต้องมีเหรียญเงิน เหรียญทอง ใบแก้ว ใบเงิน ใบทอง ใบรัก และถุงแพรสีเงินทองขนาดเล็กบรรจุถั่ว งา เรียงให้สวยงามโดยจะต้องพูนขึ้นมาเหนือปากขันแล้วใช้กรวยใบตองครอบ ห่อด้วยผ้าลูกไม้โปร่ง สำหรับขบวนมงคลที่ใช้ในขบวนขันหมากจะเลือกเฉพาะที่มีชื่อและความหมายที่ดี เช่น จ๋ามงกุฏ เสน่ห์จันทร์ ฝอยทอง ทองเอก ทองหยิบ ทองหยอด ขนมงก ขนมชั้น เป็นต้น บางท้องถิ่นขันหมากอาจมีขนมธัญพืชสื่อถึงความหอมหวานงอกงาม

นอกจากขนมแล้ว อาจมีผลไม้ที่นิยมก็คือ ส้ม มะพร้าว ที่มีผิวสวย เครื่องประกอบขันหมากที่ไม่ควรขาด คือ ต้นกล้วยและต้นอ้อยอย่างละสองต้น เลือกหน่ออ่อนที่เริ่มจะผลิใบเป็นต้นเล็ก ให้มีรากติดด้วย เมื่อเสร็จพิธีคู่บ่าวสาวจะต้องนำไปปลูกและดูแลให้เจริญงอกงาม (ขันหมากร่วมสมัยตอนที่ 1, ม.ป.ป: 8)

ช่วงสายพิธีรดน้ำอาจจะกระทำได้หลายวิธีตามความสะดวก หลังจากนั้นเลี้ยงแขกในงานก็ถือว่าเสร็จพิธีส่วนพิธีรดน้ำจะต้องมีโต๊ะหมู่บูชาซึ่งจะต้องจัดให้อยู่ทางขวาของเจ้าบ่าว เมื่อถึงฤกษ์ที่กำหนดคู่บ่าวสาวจะต้องเข้าไปในห้องพิธี ญาติของฝ่ายหญิงจะนำคู่บ่าวสาวจุดเทียนชัย ปักธูป และกราบ จากนั้นจัดให้เจ้าสาวนั่งซ้ายเจ้าบ่าวนั่งทางขวา ประธานในพิธีสวมพวงมาลัยและมงคลแฝดบนศีรษะของคู่บ่าวสาว เจิมหน้าผากคู่บ่าวสาวแล้วรดน้ำสังข์ หลังเสร็จพิธีรดน้ำเจ้าภาพจะปลดมงคลแฝดเองหรือจะเชิญแขกผู้ใหญ่ปลดก็ได้แล้วมอบให้คู่บ่าวสาวเก็บไว้บนหัวเตียงนอน หลังเสร็จพิธีรดน้ำสังข์แล้วก็มีการเลี้ยงฉลอง ช่วงนั้นอาจรอฤกษ์ส่งตัวเจ้าสาวซึ่งก็อาจมีญาติผู้ใหญ่พาเจ้าสาวไปให้แก่เจ้าบ่าวพร้อมให้โอวาทสั่งสอนและให้พรแก่คู่บ่าวสาว คู่บ่าวสาวกราบผู้ใหญ่ถือว่าเป็นอันเสร็จพิธีแต่งงาน (พวงผกา ประเสริฐศิลป์, 2543: 22)

**แบบที่ 2** ช่วงเช้าฝ่ายเจ้าบ่าวจะยกขันหมากหมั้นมาประกอบพิธีหมั้นซึ่งจะทำพิธีก่อนวันแต่ง แต่บางพื้นที่จะยกขันหมากหมั้นมาทำพิธีในวันเดียวกับวันแต่งและจะกระทำพิธีก่อนที่พระสงฆ์จะมา หรือ ในบางพื้นที่ที่ไม่มีขันหมากหมั้นมีแต่ขันหมากแต่งอย่างเดียวพร้อมทั้งสวมแหวนเครื่องเพชรเครื่องทอง หลังจากเปิดขันหมากและโรยถั่วงา หลังจากนั้นนิมนต์พระสงฆ์จำนวน 9 รูปเจริญพระพุทธมนต์ พิธีสงฆ์นี้ สามารถกระทำได้ทั้งเช้าและเพล คู่บ่าวสาวตักบาตรขณะที่พระสงฆ์ถวายพรพระและในช่วงพระฉันภัตตาหารให้คู่บ่าวสาวไหว้พระภุมิเจ้าที่และศาลตายาย (หากมี) ทั้งนี้นิยมกระทำพิธีสงฆ์ก่อน แล้วจึงแห่ขันหมาก

เมื่อเสร็จพิธีทางสงฆ์แล้วคู่บ่าวสาวจะเซ่นไหว้บรรพบุรุษที่บ้านผีเรือน จากนั้นคู่บ่าวสาวจะทำพิธีไหว้ผู้ใหญ่โดยจะต้องเตรียมผ้าไหว้หรือของอื่น ๆ ให้ผู้ใหญ่ และเมื่อถึงเวลาส่งตัวมักเชิญเลือกคู่สามีภรรยาที่อยู่ด้วยกันโดยการสมรส มาเป็นคู่บูชที่นอนเพื่อให้คู่บ่าวสาวได้เห็นเป็นตัวอย่างและจะได้ปฏิบัติตาม อนึ่งหากคู่บ่าวสาวมีการส่งตัวที่โรงแรมให้นำผ้าปูที่นอนปลอกหมอนใหม่ไปปูทับของของโรงแรม หลังจากนั้นจึงนำกลับไปใช้ที่บ้าน (ชีวัน เปี่ยมไพบุลย์, 2549: 3)

**แบบที่ 3** ช่วงเช้าจะนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ ณ สถานที่ที่จัดเตรียมไว้อาจเป็นเรือนหอหรือบ้านของฝ่ายเจ้าสาว คู่บ่าวสาวตักบาตรเลี้ยงพระ เมื่อพระสงฆ์ฉันเสร็จแล้วประพรมน้ำพระพุทธมนต์และเจริญชัยมงคลคาถา เป็นอันเสร็จพิธี ฝ่ายเจ้าสาวจัดเลี้ยงและจัดเตรียมของเลื่อนเตอนขันหมาก ซึ่งได้แก่ อาหารคาวหวานอย่างละ 2 ส้ารับให้ผู้ใหญ่นำไปยังบ้านเจ้าบ่าว ทางบ้านเจ้าบ่าวออกมาต้อนรับและมอบของชำร่วยให้แก่ผู้นำของเลื่อนมาแล้วผู้นำของเลื่อนลากลับ

เวลาบ่าย ฝ่ายเจ้าบ่าวเคลื่อนขบวนขันหมากมายังบ้านเจ้าสาว มีการรับขันหมาก เชิญขันหมากตรวจสอบ สอด ไหว้บรรพบุรุษ ไหว้ญาติผู้ใหญ่

เวลาเย็น ทำพิธีรดน้ำสังข์ เมื่อถึงฤกษ์คู่บ่าวสาวร่วมกันจุดธูปเทียนพระรัตนตรัยแล้วนั่งที่เตรียมรดน้ำประธานในพิธีสวมมงคลแฝดให้แก่คู่บ่าวสาว สวมมาลัย เติม รดน้ำสังข์ให้แก่คู่บ่าวสาว จากนั้นจะมีการเลี้ยงฉลองเมื่อถึงฤกษ์ส่งตัวคู่บ่าวสาว ผู้ใหญ่จะปูที่นอน บิดามารดาของคู่บ่าวสาวจะให้โอวาทและกล่าวคำอวยพรถือว่าเสร็จพิธีแต่งงาน

**แบบที่ 4** ช่วงเช้าฝ่ายเจ้าบ่าวจัดขบวนขันหมากมายังบ้านเจ้าสาว ทำบุญตักบาตรแล้วจัดทะเบียนสมรส ช่วงบ่ายจัดพิธีรดน้ำที่เรือนหอหรือสถานที่ที่กำหนด หลังพิธีรดน้ำแล้วจะมีการเลี้ยงแขกที่มาร่วมงาน เมื่อถึงฤกษ์ส่งตัวเจ้าสาว ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจะทำพิธีปูที่นอนและส่งตัวเจ้าสาวเข้าหอ พ่อแม่ทั้งสองฝ่ายให้โอวาทและอวยพรให้แก่คู่บ่าวสาว ถือว่าเป็นอันเสร็จพิธีแต่งงาน

**แบบที่ 5** ช่วงเช้าคู่บ่าวสาวและผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจัดถวายสังฆทานขึ้นที่บ้าน หรือคู่บ่าวสาวจะตักบาตรที่หน้าบ้านหรือที่วัดก็ได้ หลังจากนั้นทำพิธีรดน้ำหรือผูกข้อมือให้แก่คู่บ่าวสาว ผู้ร่วมพิธีจะมีเพียงญาติผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายเท่านั้น จากนั้นจัดทะเบียนสมรส เมื่อเสร็จช่วงเที่ยงจัดอาหารเลี้ยงตามความสะดวก ส่วนตอนกลางคืนทำพิธีส่งตัวเจ้าสาว ถือว่าเป็นอันเสร็จพิธีแต่งงาน

**แบบที่ 6** ช่วงเช้าคู่บ่าวสาวถวายสังฆทานหรือตักบาตรที่หน้าบ้านหรือที่วัดก็ได้ เสร็จแล้วญาติผู้ใหญ่รดน้ำอวยพรหรือผูกข้อมือให้แก่คู่บ่าวสาว จากนั้นจดทะเบียนสมรส ถือว่าเป็นอันเสร็จพิธีแต่งงาน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2527: 31-32)

จะเห็นได้ว่าพิธีกรรมในประเพณีแต่งงานของสังคมไทยปัจจุบันจะลดรูปแบบและขั้นตอนต่าง ๆ ให้รวบรัดและจัดให้เสร็จสิ้นภายในวันเดียว ทั้งนี้นิตยสาร Wedding (สืบสิ่งสำคัญพิธีแบบไทย, 2550: 28) ได้สรุปขั้นตอนพิธีแต่งงานตามประเพณีไทยที่รวมพิธีหมั้นและพิธีแต่งงานไว้ในวันเดียวกัน ดังนี้

1. ผู้ใหญ่ฝ่ายชายเจรจาทาบทามสู่ขอ หากฤกษ์หมั้นรวมไปถึงฤกษ์แต่งงาน ซึ่งอาจเป็นวันเดียวกันหรือคนละวันก็ได้ ปัจจุบันนิยมยกขันหมากในวันแต่งงานและกระทำพิธีทั้งหมดในวันเดียว
2. การแต่งงานแบบรวมพิธีในวันเดียวกัน เช้าพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ให้แก่คู่บ่าวสาว และคู่บ่าวสาวตักบาตรถวายภัตตาหารและทำพิธีทางศาสนาจนเสร็จ
3. ผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าบ่าวจัดเตรียมขันหมากและเครื่องบริวารประกอบ ได้แก่พาน หรือขันสินสอดทองหมั้น พานแหวน เตียบ ขนมนมเกล ผลไม้ และต้นกล้วยต้นอ้อย นิยมจัดเป็นคู่
4. แห่ขันหมาก ในขบวนจะมีเฒ่าแก่เดินนำเจ้าบ่าวและพ่อแม่ตามด้วยผู้ที่ยกขันหมาก ต่อจากนั้นเป็นคนถือพานสินสอดทองหมั้น พานแหวน พานขนม ผลไม้ และต้นกล้วยต้นอ้อย อาจมีกลองยาวและคนรำหน้าขบวนเพื่อสร้างสีสันให้แก่งาน
5. ฝ่ายเจ้าสาวจะส่งเด็ก ๆ และญาติออกมาต้อนรับขบวนขันหมาก ซึ่งฝ่ายเจ้าบ่าวจะต้องแจกซองเงินเพื่อผ่านประตูเงินประตูทองต่าง ๆ จนได้เข้าถึงบ้านของฝ่ายเจ้าสาว
6. ฝ่ายญาติผู้ใหญ่ของเจ้าสาวจะออกมาต้อนรับขันหมาก ซึ่งเมื่อจัดวางขันหมากเรียบร้อยแล้วจะตรวจดูสินสอดทองหมั้น แหวน จากนั้นเฒ่าแก่จะเรียกตัวเจ้าสาวออกมาเจอฤกษ์ จึงสวมแหวนเป็นอันเสร็จพิธีหมั้น
7. พิธีไหว้ผู้ใหญ่ คู่บ่าวสาวจะไหว้ผู้ใหญ่ตามลำดับอาวุโสพร้อมทั้งยกพานรูปเทียนแพมอบให้ จากนั้นผู้ใหญ่ให้ของรับไหว้ซึ่งอาจเป็นเงินหรือของมีค่า และอาจจะผูกข้อมือด้วยด้ายแล้วทั้งคู่มอบผ้าไหว้ให้ผู้ใหญ่
8. พิธีรดน้ำสังข์ คู่บ่าวสาวจุดเทียนและธูปบูชาพระ จากนั้นพ่อและแม่จะพาไปนั่งที่ตั้งโดยที่เจ้าสาวนั่งซ้าย เจ้าบ่าวนั่งขวา ประธานคล้องพวงมาลัย เเจิม สวมมงคลแฝด แล้วจึงรดน้ำพระพุทธมนต์
9. ถ้าทำพิธีรดน้ำสังข์ในช่วงเช้าก็มักจะจัดเลี้ยงในช่วงกลางวัน และมีงานฉลองในช่วงเย็นของวันนั้นอีกครั้ง
10. พิธีปูที่นอน ผู้ที่จะปูที่นอนต้องเป็นสามีภรรยาที่รักกัน และมีลูกหลานเป็นคนดีโดยมีของมงคลวางข้างที่นอน ได้แก่ ฟักเขียว หินบดยา แมวคราว เมื่อได้เวลาส่งตัวผู้ใหญ่จะจูงเจ้าสาวเข้ามาให้เจ้าบ่าวและให้โอวาทอวยพร



แม้ว่าพิธีกรรมในประเพณีแต่งงานจะพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนการจัดงานที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัยของสังคม แต่ยังคงมีวัตถุประสงค์ที่ตรงกันคือ พิธีกรรมในประเพณีแต่งงานเป็นเรื่องที่สำคัญของชีวิตที่ต้องทำให้ดีที่สุด และให้เป็นไปในแนวทางที่ก่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่คู่บ่าวสาวตลอดไป ซึ่งความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพิธีกรรมของประเพณีแต่งงานนั้นเริ่มตั้งแต่มีการรดน้ำสังข์ การเจิมให้แก่คู่บ่าวสาว จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงอีกครั้งด้วยการจัดเลี้ยงสังสรรค์ตามแบบตะวันตก

ในปีพุทธศักราช 2490-2499 ประเพณีแต่งงานของไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงโดยมีการกินเลี้ยงแบบโต๊ะจีนซึ่งในยุคนั้นร้านอาหารที่มีชื่อเสียงได้แก่ ห้อยเทียนหลา สโมสรสีลม เป็นต้น จนกระทั่งในปีพุทธศักราช 2500 จึงเริ่มมีการจัดงานตามโรงแรมอย่างที่เห็นในปัจจุบัน (ปิอก เชลชี, 2549: 141-142)

หลังปีพุทธศักราช 2500 สภาพสังคมไทยได้เปลี่ยนไปตามรูปแบบการใช้ชีวิตของคนรุ่นใหม่ พิธีกรรมในประเพณีแต่งงานก็เปลี่ยนไปอีกระดับหนึ่งโดยจะเน้นความเป็นส่วนตัวหรือรูปแบบของงานจะเน้นความเป็นคู่บ่าวสาวมากขึ้น มีการเชิญแขกที่มาร่วมงานด้วยการัดแต่งงานซึ่งการ์ดนี้จะแสดงถึงบุคลิกหรือความนิยมของคู่บ่าวสาวและเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนกล่าวเชิญบุคคลสำคัญ อีกทั้งเป็นปรากฏการณ์แรกที่ทำให้แก่ผู้ร่วมงานได้สัมผัสถึงบรรยากาศที่จะมีขึ้นภายในงาน การ์ดแต่งงานจึงเปรียบเสมือนศาสนบอกล่าให้ทราบในรายละเอียดของพิธีแต่งงาน ที่มีความสำคัญมากกว่าจดหมายแจ้งข่าว (Wedding card, 2550: 64)

ความเปลี่ยนแปลงในการจัดพิธีแต่งงานยังคงมีรูปแบบที่เปลี่ยนไปตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจของแต่ละครอบครัว แต่โดยส่วนใหญ่ยังคงยึดรูปแบบของการจัดงานวันเดียวที่เน้นความทันสมัยและความหรูหรา

จนกระทั่งได้เกิดธุรกิจรับจัดงานแต่งงานขึ้นในสังคมไทย ซึ่งธุรกิจนี้จะรับดำเนินการให้ทั้งหมดนับตั้งแต่เครื่องแต่งกาย ของใช้ที่จำเป็นในพิธีกรรม รวมทั้งการเลี้ยงฉลอง เป็นการช่วยลดความวิตกกังวลให้แก่เจ้าภาพและคู่สมรสเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ธุรกิจรับจัดงานแต่งงานนี้ ยังช่วยวางแผน ออกแบบกำหนดรูปแบบของงานแต่งงานตามที่เจ้าภาพหรือคู่สมรสต้องการ ทำให้พิธีแต่งงานในสังคมปัจจุบันมีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น กระแสความนิยมในการใช้บริการจากผู้ประกอบทางธุรกิจแต่งงานได้แพร่หลายในสังคมไทยเป็นอย่างมากจนส่งผลให้ธุรกิจนี้เติบโตอย่างรวดเร็ว รูปแบบที่จัดก็นิยมจัดแบบผสมผสานมากขึ้นระหว่างประเพณีไทยกับประเพณีของชาวต่างชาติ

อย่างไรก็ตามธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมแต่งงานธุรกิจแรกคือ wedding studio ซึ่งเป็นธุรกิจเกี่ยวกับการถ่ายภาพให้แก่คู่บ่าวสาว นับเป็นธุรกิจใหม่เมื่อต้นปี 2537 ที่เฟื่องฟูและได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก โดย wedding studio แห่งแรกของไทยคือ ดันรักสตูดิโอ เดิมที่ดันรักสตูดิโอเปิดบริการถ่ายภาพ จากนั้นได้ขยายธุรกิจทำกรอบรูปและส่งออกไปยังต่างประเทศ เช่น อเมริกา อังกฤษ ฮองกง ไต้หวัน เป็นต้น และเมื่อพบว่าการถ่ายภาพ wedding ที่ไต้หวันกำลังได้รับความนิยมจากเป็นอย่างมาก จึงมาดำเนินธุรกิจในเมืองไทย จากเดิมที่ถ่ายภาพให้คู่บ่าวสาวเพียงอย่างเดียว แต่เมื่อได้พูดคุยกับลูกค้าทำ

ให้ทราบถึงปัญหาความยุ่งยากในการจัดเตรียมงาน ต้นรักสตูดิโอจึงหันมาให้บริการรับจัดพิธีแต่งงานแบบครบวงจรตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2539 เป็นต้นมานับเป็นรายแรกในประเทศไทยที่มีการให้บริการงานแต่งงานพร้อมมีสตูดิโอถ่ายภาพที่ทันสมัยที่สุดซึ่งธุรกิจ wedding ของต้นรักสตูดิโอขึ้นเป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทย ใต้หวัน และยุโรปที่กลมกลืนกัน พร้อมอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ลูกค้าและใช้มีอาชีพนางงามทั้งหมด ทำให้คู่รักในวงการดัง ๆ มาใช้บริการที่นี่เพราะมีสไตล์การจัดงานแต่งงานที่ไม่เหมือนใคร (ชีวิตสนุก 3, 2550: 5)

นอกจากนี้ต้นรักสตูดิโอยังให้บริการรับจัดพิธีแต่งงานแบบไทยโบราณที่ครบวงจรในลักษณะ wedding center ที่ลูกค้าสามารถเลือกซื้อของที่เกี่ยวข้องกับงานแต่งงานได้ทุกอย่างแบบ one stop service สร้างความสะดวกให้แก่ลูกค้าที่มาใช้บริการได้เป็นอย่างดี (ต้นรักสตูดิโอ, 2550: 3) พร้อมกันนี้ต้นรักสตูดิโอยังมีบริการให้คำปรึกษาวางแผนจัดงานแต่งงานหรือรูปแบบการจัดงานที่เรียกว่า wedding planner ให้แก่ลูกค้า ลดความกังวลใจให้แก่คู่บ่าวสาวและเจ้าภาพ (อาณาจักร รัก ครบวงจร ต้นรักสตูดิโอ, 2550: 5)

การให้บริการของต้นรักสตูดิโอจะมีการให้บริการทั้งในสถานที่ (indoor) และนอกสถานที่ (outdoor) ซึ่งการให้บริการภายในสถานที่นั้นเป็นการจัดงานที่อาคารเรือนไทยไม้สักเหมาะสำหรับคู่บ่าวสาวที่ต้องการจัดพิธีตามประเพณีไทยโบราณ และต้องการได้บรรยากาศแบบไทย ๆ แต่หากจัดดำเนินงานนอกสถานที่ต้นรักสตูดิโอ จะจัดเตรียมและตกแต่งสถานที่ให้สวยงาม ทั้งนี้ลูกค้าโดยส่วนใหญ่มักให้จัดพิธีแต่งงานตามแบบประเพณีไทยโบราณนับตั้งแต่ขันหมากเอก ขันหมากโท การจัดพานขันหมากจะเป็นแบบชาววังผสมชาวบ้าน อย่างต้นกล้วยต้นอ้อย ก็จะใช้ทั้งต้นไม่ตัดแต่ยอด ขันหมากเอกจะประกอบไปด้วยพานหมากพลู พานบายศรี และพานที่เตรียมใส่สินสอดทองหมั้น มีถุงเงินถุงทองที่ใส่ธัญพืชเตรียมให้เจ้าภาพไว้โรยสินสอดทองหมั้น ส่วนขันหมากโทก็จะมีขนมที่มีชื่อเป็นมงคลและที่ปัจจุบันหาได้ไม่ค่อยได้แล้วก็คือ ขนมกง อดีตขนมกงเคยเป็นขนมเสี่ยงทายของคู่บ่าวสาว

เมื่อขันหมากไปถึงบ้านเจ้าสาวก็จะมีเด็กผู้หญิงของฝ่ายเจ้าสาวเป็นผู้ถือพานหมากพลูเชิญขันหมากของฝ่ายเจ้าสาวตามวัฒนธรรมของไทยดั้งเดิม เพราะการต้อนรับแขกที่มาเยือนจะต้องใช้หมากพลูต้อนรับแสดงถึงความมีไมตรีจิตต่อกันและหมากพลูก็ได้เข้ามาอยู่ในประเพณีแต่งงานของไทยมาตั้งแต่อดีตกาล นอกจากนั้นฝ่ายเจ้าสาวก็ต้องจัดเตรียมหาคนมาล้างเท้าเจ้าสาวซึ่งเป็นวัฒนธรรมของไทยแต่อดีต

จากนั้นพิธีรดน้ำพระพุทธรณ์ต้นรักสตูดิโอจะจัดของชำร่วยเป็นกระแตดอกพุด ทั้งนี้เชื่อว่ากระแตเป็นสัตว์ที่รักเดียวใจเดียวมันจะอยู่กับคู่ของมันจนตาย ปัจจุบันการให้ของชำร่วยจะมอบในช่วงเย็นหรือค่ำของงานเลี้ยงฉลอง และเมื่อถึงพิธีส่งตัวคู่บ่าวสาวจะมีฟัก หินบดยา แมวคราวและข้าวตอกดอกไม้ไว้โรยบนที่นอนของคู่บ่าวสาว ตามความเชื่อไทยโบราณที่ว่า ให้เย็นเหมือนฟัก ให้หนักเหมือนแพ่ง ให้อยู่เรือนเหมือนก้อนเส้า ให้เฝ้าเรือนเหมือนแมวคราว (พระยาอนุমানราชธน, 2539: 151)

หลังจากที่ต้นรักสตูดิโอประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ทำให้ธุรกิจ wedding เติบโตอย่างรวดเร็วจนมีผู้ประกอบการเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งธุรกิจ wedding นี้ได้ขยายไปยังโรงแรมหลาย ๆ แห่ง ซึ่งแต่เดิมโรงแรมจะมีเพียงการให้บริการจัดงานเลี้ยงฉลองก็หันมาให้บริการจัดพิธีแต่งงานด้วย ทำให้โรงแรมหลายแห่งมีรายได้เพิ่มขึ้น (อรรถพล อิทธิรัตน์โกมล, สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2550) และโรงแรมบางแห่งได้มีการให้บริการจัดพิธีแต่งงานแบบครบวงจรโดยจัดตั้งเป็นศูนย์วันสต็อปเซอร์วิส เพื่อเป็นการลดเวลาและขั้นตอนในการเตรียมงานให้แก่คู่บ่าวสาว (ริชมอนด์รับจัดงานแต่งงานครบวงจร, 2550: 2)

อย่างไรก็ตามนับแต่ธุรกิจรับจัดงานแต่งงานมีการขยายตัวและเติบโตอย่างรวดเร็วในสังคมไทย ทำให้ผู้ประกอบการแต่ละรายต่างหาเอกลักษณ์ และแนวทางในการดำเนินกิจการที่แตกต่างกันออกไป เพื่อเป็นจุดขายนอกเหนือไปจากราคาค่าจ้างซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เจ้าภาพหรือคู่บ่าวสาวตัดสินใจว่า จะใช้บริการจากผู้ประกอบการ wedding รายใด อย่างกรณี **เรือนเจ้าสาว** ผู้ประกอบการอีกรายที่เริ่มดำเนินธุรกิจ wedding เมื่อประมาณปีพุทธศักราช 2544 ในย่านเตาปูนด้วยตึกแถวสองคูหา จากนั้นได้ขยายกิจการมาสร้างเรือนไทยอยู่ริมถนนรัชวิภา เรียกว่า **เรือนเจ้าสาว** เพื่อให้บริการจัดงานแต่งงานนอกสถานที่ ที่เรือนเจ้าสาวแห่งนี้จะให้บริการแตกต่างจาก ต้นรักสตูดิโอ เพราะไม่ได้เป็น wedding center แต่จะรับจัดพิธีแต่งงานหรือการให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดงานแต่งงานตามประเพณีไทย ความโดดเด่นของเรือนเจ้าสาวที่มีลักษณะแตกต่างจากผู้ประกอบการรายอื่นคือ **คุณชีวัน เปี่ยมไพบุลย์** ผู้ดำเนินการจัดพิธีแต่งงานจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในประเพณีแต่งงานไทยเป็นอย่างมาก และทุกขั้นตอนที่ดำเนินการนั้นจะบรรยายถึงความเป็นมาของพิธีกรรมในประเพณีแต่งงานของไทยอย่างละเอียด

ดังนั้นเจ้าภาพและแขกที่มาร่วมงานที่เรือนเจ้าสาวนอกจากจะได้กระทำพิธีอันเป็นมงคลแล้วยังได้รับความรู้ความเข้าใจในพิธีกรรมของประเพณีแต่งงานไทยด้วย

อาจกล่าวได้ว่า ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยยุคทุนนิยมนี้มีผลทำให้วิถีชีวิตต้องปรับเปลี่ยนตามบริบททางสังคม และส่งผลให้วัฒนธรรมประเพณีที่ตึงตังกำลังจางหายไป หากแต่มีธุรกิจรับจัดงานแต่งงานได้เข้ามาอนุรักษ์และสืบสานพิธีกรรมในประเพณีแต่งงานของไทยให้คงอยู่คู่กับสังคมไทยได้มานานนับทศวรรษ

ดังนั้นจึงอาจกล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้พิธีกรรมแต่งงานในประเพณีไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากได้ ดังนี้

1. การดำเนินชีวิตของคนในสังคม ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสถานะเศรษฐกิจและรายได้เป็นหลัก ทำให้ทุกคนต้องมีการกิจในการประกอบอาชีพทำให้ไม่มีเวลาจัดเตรียมงานและส่งผลให้ต้องลดขั้นตอนพิธีกรรมและจำนวนวันจัดงานแต่งงานให้เหลือเพียงวันเดียว

2. สภาพสังคมและครอบครัวที่มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวขาดการปฏิสัมพันธ์กันเช่นเดิม ทำให้ไม่มีแรงงานมาช่วยจัดเตรียมงานและเก็บสถานที่หลังเสร็จสิ้นงาน การใช้บริการของธุรกิจรับจัดงานแต่งงานจึงเป็นทางเลือกใหม่ที่คนไทยรุ่นใหม่ให้ความสนใจเพราะมีความสะดวกสบาย

3. การสื่อสารไร้พรมแดนที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ทั่วโลก ทำให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนและการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมของชาติอื่นกับวัฒนธรรมไทยได้อย่างกลมกลืน

4. เจ้าภาพหรือคู่สมรสขาดความรู้ความเข้าใจในประเพณีการแต่งงานแบบไทย เพราะสภาพสังคมและวิถีชีวิตของคนไทยรับวัฒนธรรมทางตะวันตกเกือบทุกด้าน ทำให้ขาดความรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

5. การจัดพิธีแต่งงานจะเน้นที่ความสะดวกและรายได้เป็นหลักรวมทั้งการจัดพิธีแต่งงานในปัจจุบันจะเน้นการเฉลิมฉลองมากกว่าขั้นตอนของพิธีกรรม

6. ธุรกิจรับจัดงานแต่งงานในสังคมไทยได้ช่วยวางแผนดำเนินขั้นตอนพิธีกรรมต่าง ๆ ให้ทั้งหมดซึ่งมีผลทำให้เจ้าภาพและคู่สมรสไม่ต้องยุ่งยากในการเตรียมงานอีกทั้งยังสามารถกำหนดรูปแบบของพิธีแต่งงานได้ตามความต้องการปัจจุบันพิธีแต่งงานของไทยจึงมีลักษณะเป็นวัฒนธรรมไทยและมีการผสมผสานกับวัฒนธรรมอื่น

และจากความเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของพิธีแต่งงานนี้เองได้ส่งผลต่อประเพณีแต่งงานของไทยดังนี้

1. รูปแบบของพิธีแต่งงานมีความหลากหลายไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นพิธีกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยเพียงอย่างเดียว แต่จะมีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมของชาติอื่น

2. เจ้าภาพหรือคู่สมรส ไม่จำเป็นต้องจัดเตรียมงาน แต่สามารถใช้บริการจากผู้ประกอบการทางธุรกิจที่รับพิธีแต่งงานได้ ไม่ว่าจะเลือกใช้บริการบางส่วนและเลือกใช้บริการทั้งหมดก็ตาม

3. เจ้าภาพหรือคู่สมรสสามารถกำหนดขั้นตอนพิธีกรรมของพิธีแต่งงานได้ตามความเหมาะสมของเวลาและฐานะทางเศรษฐกิจ โดยสามารถควบคุมหรือลดภาระค่าใช้จ่ายที่อาจเกินจากงบประมาณที่กำหนดไว้ได้

4. ปัจจุบันคนไทยนิยมจัดพิธีแต่งงานนอกสถานที่ เช่น โรงแรม รีสอร์ท หรือสถานที่ที่ผู้ประกอบการทางธุรกิจมีบริการ เพื่อเป็นการลดภาระการจัดเตรียมสถานที่ทั้งก่อนและหลังเลิกงาน

พิธีแต่งงานในปัจจุบันจึงมีทั้งรูปแบบตามประเพณีไทยโบราณและรูปแบบที่เป็นการผสมผสานกับวัฒนธรรมอื่น และยังคงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตามระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เน้นแต่ความทันสมัย ความสะดวกสบาย และความหรูหรา แต่ได้มีธุรกิจที่รับจัดพิธีแต่งงานเข้ามาเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมที่ดีงามให้คงอยู่กับสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

## บทสรุป

รูปแบบพิธีกรรมในประเพณีแต่งงานของไทยในอดีตจะจัดงานหลายวันแต่เมื่อ วิถีทางการดำเนินชีวิต ลักษณะของครอบครัวที่กลายมาเป็นครอบครัวเดี่ยว ตลอดจนสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ทำให้รูปแบบของพิธีแต่งงานลดลงเหลือเพียงวันเดียว ซึ่งรูปแบบของพิธีแต่งงานที่จัดพิธีกรรมหลายวันให้เหลือเพียงวันเดียวนี้อจะมี 6 รูปแบบ คือ แบบที่ 1 ช่วงเช้าเจ้าบ่าวพร้อมขบวนขันหมากจะมาประกอบพิธีกรรมทางสงฆ์และพิธีกรรมต่าง ๆ ที่บ้านเจ้าสาวจนเสร็จสิ้นพิธีโดยจะเน้นการกระทำพิธีกรรมแบบเต็มรูปแบบดังเช่นอดีต ทั้งขบวนขันหมาก พิธีสงฆ์ การรดน้ำ การส่งตัวคู่บ่าวสาว แบบที่ 2 ช่วงเช้าเจ้าบ่าวพร้อมขบวนขันหมากจะมาประกอบพิธีทางสงฆ์ และพิธีกรรมต่าง ๆ ที่บ้านเจ้าสาว หลังจากนั้นจะมีการเช่นไหว้บรรพบุรุษ และส่งตัวคู่บ่าวสาว แบบที่ 3 ช่วงเช้าคู่บ่าวสาวจะประกอบพิธีสงฆ์ และเจ้าบ่าวพร้อมขบวนขันหมากมายังบ้านเจ้าสาวเพื่อประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ แบบที่ 4 ช่วงเช้าเจ้าบ่าวพร้อมขบวนขันหมากมายังบ้านเจ้าสาว ประกอบพิธีสงฆ์และรดน้ำคู่บ่าวสาว ส่งตัวคู่บ่าวสาว เสร็จพิธี แบบที่ 5 ช่วงเช้าคู่บ่าวสาวประกอบพิธีทางสงฆ์อาจเป็นที่บ้านหรือที่วัด จากนั้นรดน้ำและทำพิธีส่งตัว แบบที่ 6 ช่วงเช้าคู่บ่าวสาวประกอบพิธีสงฆ์อาจเป็นที่บ้านหรือที่วัด จากนั้นรดน้ำและจดทะเบียนสมรส

แต่หลังช่วงปีพุทธศักราช 2500 รูปแบบการแต่งงานของไทยได้เปลี่ยนไปตามสภาพสังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมที่เน้นความหรรษาและความทันสมัยมากขึ้น แต่ยังคงจัดงานเพียงวันเดียว แต่จะมีการใช้การ์ดแต่งงานเป็นเสมือนตัวแทนเชิญบุคคลมาร่วมงาน จนกระทั่งในปีพุทธศักราช 2539 ได้มีผู้ประกอบการทางธุรกิจที่รับจัดพิธีแต่งงานแบบครบวงจร ทำให้คู่สมรสมีความสะดวกสบายมากขึ้นในการจัดงานแต่งงานเพราะผู้ประกอบการจะจัดงานตามความต้องการของคู่สมรส และคู่สมรสไม่จำเป็นต้องเตรียมงานเอง สร้างความสะดวกสบายให้แก่เจ้าภาพในการจัดงานมากขึ้น ทั้งนี้รูปแบบของพิธีกรรมโดยส่วนใหญ่แล้วผู้ประกอบการทางธุรกิจส่วนใหญ่ก็ยังคงดำเนินการจัดพิธีกรรมในประเพณีแต่งงานดังรูปแบบที่มาแต่อดีต แต่อาจมีการผสมผสานวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมต่างชาติบ้างตามความต้องการของคู่สมรส รวมทั้งสถานที่ในการจัดงานก็ไม่จำเป็นต้องจัดที่บ้านเจ้าสาวเพียงอย่างเดียว คู่สมรสอาจเลือกใช้สถานที่ของผู้ประกอบการทางธุรกิจ หรือเลือกใช้สถานที่ตามความเหมาะสมจึงทำให้พิธีกรรมแต่งงานของไทยในยุคปัจจุบันมีรูปแบบที่หลากหลายกว่าอดีต

## บรรณานุกรม

ขันหมากร่วมสมัยตอนที่ 1. (ม.ป.ป.) ค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2551, จาก <http://thaiweddingmall.com>

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2527). **พิธีแต่งงานแนวประหยัด**. ม.ป.ท.

จันทร์ ไพจิตร. (ม.ป.ป). **ประมวลพิธีมงคลของไทยฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: เลียงเชียงจงเจริญ.

ชีวัน เปี่ยมไพบูลย์. (2549). **เกร็ดความรู้พิธีมงคลสมรส**. ค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2551, จาก<http://ruenjoawsao.com>

ชีวิตสนุก 3. ค้นเมื่อ 6 ตุลาคม 2551, จาก <http://manager.co.th>

ตันรักสตูดิโอ. ค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2551, จาก<http://tonrak.com>

เบญจมาศ แพทอง. (2544). **นานาสาระวัฒนธรรมไทย เล่ม2**. กรุงเทพฯ: อาทิตยโศดักส์ กรุ๊ป.

ประจักษ์ ประภาพิทยากร. (2529). ว่าด้วยพิธีแต่งงานของไทยสมัยก่อน. **วารสารประชากรศึกษา**. 37 (1): 13-19.

ป๊อก เชลชี. (2549). Wedding Reception. **ขวัญเรือน**. 38 (829): 141-142.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556) **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด.

พวงผกา ประเสริฐศิลป์. (2543). **ประเพณีไทยกับการเปลี่ยนแปลงตามกระแสวัฒนธรรมโลก**. ค้นเมื่อ 13 กันยายน 2551, จาก <http://thaifolk.com>

พูนพิสมัย ดิศกุล,หม่อมเจ้า. (ม.ป.ป). **ประเพณีพิธีไทย**. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.

“ริชมอนด์รับจัดงานแต่งงานครบวงจร”. 1 พฤษภาคม 2550. **บางกอกโพสต์**: 2.

สิบสิ่งสำคัญพิธีแบบไทย. 2550. **Wedding**. 5 (เมษายน-มิถุนายน): 28.

อนุমানราชธน,พระยา. (2539). **ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตแต่งงาน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.

อรรถพล อิทธิรัตน์โกมล. (2551, 28 พฤษภาคม). **สัมภาษณ์**. รองกรรมการผู้จัดการตันรักสตูดิโอ. สัมภาษณ์.

อาณาจักร รัก ครบวงจร ตันรักสตูดิโอ. ค้นเมื่อ 6 ตุลาคม 2551, จาก<http://thaiweddingmall.com>  
Wedding card. 2550. **Wedding**. (เมษายน-มิถุนายน): 64.